

Som el que parlem

Guia per a un llenguatge no sexista

Ajuntament de Sant Celoni

4

Presentació

Laura Costa i Olivé,
regidora de Comunitat

Francesc Deulofeu i Fontanillas,
alcalde de Sant Celoni

7

Introducció

8

Continguts

Els tractaments per a les persones

La neutralitat dels substantius

Noms genèrics i col·lectius

Noms d'oficis, càrrecs i professions

14

Bibliografia i recursos en línia

15

Legislació vigent

Edita: Ajuntament de Sant Celoni

Coordinació: Àmbit d'Igualtat

Amb el suport de: Diputació de Barcelona

Primera edició: març de 2009

Laura Costa i Olivé
regidora de Comunitat

És aparentment definitiu que caminem cap a una societat amb igualtat d'oportunitats i, per tant, igualtat entre homes i dones. I, malgrat que s'han fet grans avenços, els fets constaten que queda molt camí per recórrer. Només a tall d'exemple, a Catalunya durant el 2008, 12 dones van ser víctimes mortals de la violència de gènere i centenars més van patir-ne els efectes, el salari mitjà femení va ser un 31% inferior i l'índex d'atur va ser un 31% superior.

El llenguatge és un fet cultural que transmet valors. Si bé és una forma més subtil de discriminació que les anteriors, l'ús que en fem conté una important càrrega social i pot fomentar les relacions de dominació i discriminació que arrossega la nostra societat. Entendrem, doncs, que no s'hi valen excuses, que ens hem d'esforçar a utilitzar les formes correctes que ens ofereix la llengua per no ser còmplices d'aquesta injustícia que col·lectivament hem convingut que volem deixar enrere.

Aquesta guia vol facilitar aquest compromís. Perquè, al capdavall, el llenguatge és també un termòmetre de l'evolució d'una societat. És un termòmetre que depèn únicament de cadascun de nosaltres. Perquè, com ens indica el títol de la guia, som el que parlem.

Francesc Deulofeu i Fontanillas
alcalde de Sant Celoni

L'assoliment de la igualtat d'oportunitats i el suport al desenvolupament de les persones són dos eixos bàsics de la política d'aquest ajuntament. Aquest és el punt de fuga on van a trobar-se totes les iniciatives que es porten a terme.

La igualtat d'oportunitats entre homes i dones és un dels àmbits clau d'aquests eixos. L'ajuntament hi treballa transversalment des de molts àmbits, però especialment des del Servei de la Dona i l'àmbit d'Igualtat, que s'inscriuen a l'Àrea de Comunitat.

El 28 de febrer de 2007 es va presentar el Pla municipal per la igualtat d'oportunitats entre homes i dones de Sant Celoni, que ens va marcar les directrius per desenvolupar una política que faci efectiva la igualtat real entre les persones.

Aquesta guia és una de les accions que se'n van derivar, amb l'objectiu de sumar una eina a la lluita contra una societat discriminatòria i un recurs per a totes les persones que vulguin lluitar-hi. Per això avui celebrem la seva publicació. Desitjo que et sigui d'utilitat!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F. Deulofeu', written over a horizontal line.

INTRODUCCIÓ

El català, com a llengua romànica, és una llengua de gènere, és a dir, que els substantius, adjectius, articles i pronoms varien segons el gènere. I malgrat això, utilitzem la forma gramatical masculina com a genèrica i, per fer referència a persones i col·lectius, s'utilitzen les formes corresponents al masculí amb pretès valor genèric. El resultat és l'absència de les dones en el discurs.

El llenguatge no és una manifestació neutra, és un reflex de la realitat, dels valors que caracteritzen la nostra societat. Per tant, és també delator dels nostres prejudicis i pot esdevenir un element perpetuador de les nostres discriminacions. Però la llengua en sí no és sexista, ja que disposa d'eines suficients perquè diem allò que volem dir de la manera com ho volem dir.

En aquesta guia hi trobaràs els recursos que ho faran possible. La utilització d'un llenguatge no sexista, especialment en àmbits de major responsabilitat social com pot ser l'administració, les empreses, escoles, etc., contribuirà a l'assoliment de la igualtat de gènere com a valor real i inqüestionable en la societat.

Aquesta guia ha estat elaborada a partir d'altres documents. La pretensió no és crear un document nou sinó adaptar i compartir els que ja existeixen. En definitiva, esdevenir una eina viva, dinàmica i, sobretot, útil. Per això la voluntat és que romangui a la xarxa i la seva actualització sigui constant.

TRACTAMENTS

- Tota persona és *senyor* o *senyora*. Queda fora d'ús la forma *senyoreta*.
- El tractament de *don* o *donya* no existeix en el català actual.
- El tractament *En (N')* o *Na (N')* no ha de figurar en els escrits.
- L'ús de nom i cognoms ha de ser igual per als homes i per a les dones: cal evitar formes com *demanu per Bruguera* (cognom) o *per Pilar* (nom).
- La dona casada no perd els seus cognoms. En els textos de l'administració cal eliminar expressions com *la senyora Maria Codina de Jordi Pladevall*; el *de* indica dependència.
- No escau qualificar la dona com a *esposa de* i l'home no. Es pot dir, per exemple, *local propietat de Joana Timó i de Toni Bosquets*.
- Els termes adequats per a indicar el sexe de les persones són *home (H)* i *dona (D)*, però no denominacions com *baró*, *mascle*, *femella*...
- Per a les persones casades la denominació *espòs/esposa* és correcta, però és més genuí l'ús de *marit i muller*.

NEUTRALITAT

- Cal evitar que els escrits semblin adreçats a persones d'un sol gènere. Un escrit no és adreçat als funcionaris, sinó *als funcionaris i funcionàries*. Però si els destinataris són tots homes cal escriure, per exemple, *als funcionaris*, o si totes són dones *a les funcionàries*.
- Res no obliga a avantposar la forma masculina a la femenina. Tant es pot utilitzar *les mares i pares* com *els pares i mares*. Es recomana que si la majoria dels destinataris són dones vagi primer el femení i si la majoria són homes vagi primer el masculí.
- En impresos on la persona ha d'escriure les seves dades.

cal evitar

el sotasignat
el sol·licitant
nascut a
domiciliat a
el propietari
licenciat/licenciada

i substituir-les per

nom i cognoms
nom i cognoms
lloc de naixement
amb domicili a
propietat de
licenciatura en

NOMS GENÈRICS I COL·LECTIUS

Per tal d'evitar un excés de formes dobles sovint és útil:

...la paraula persona

en lloc de

els afectats i les afectades
l'interessat o la interessada
els funcionaris i les funcionàries
els adults i les adultes
els aturats i les aturades
els voluntaris i les voluntàries

es pot usar

les persones afectades
la persona interessada
les persones funcionàries
les persones adultes
les persones a l'atur
les persones voluntàries

...la paraula part

en lloc de

l'arrendatari
el demandant
els contractats
l'obligat

es pot usar

la part arrendatària
la part demandant
les parts contractants
la part obligada

...la paraula equip

en lloc de

els metges i les metgesses
els professors i les professores

es pot usar

l'equip mèdic
l'equip docent

...la paraula cos

en lloc de

els tècnics i les tècniques
els enginyers i les enginyeres forestals

es pot usar

el cos tècnic
el cos d'enginyeria forestal

També hi ha altres termes col·lectius, genèrics i abstractes que podem utilitzar:

en lloc de	es pot usar	en lloc de	es pot usar
administratiu/ administrativa	administració	el/la gerent home/dona	gerència humanitat/ espècie humana
els/les adolescents	adolescència	els/les immigrants	població immigrada
advocat/advocada	advocacia	informe del tècnic	informe tècnic
afiliats/afiliades	afiliació	el/la jove	joventut
alcalde/alcaldeessa	alcaldia	ministre/ministra	ministeri
alumne/alumna	alumnat	nen/nena	infància
amic/amiga	amistat	polític/política	classe política
assessor/assessora	assessoria	president/presidenta	presidència
assistents/assistentes a l'acte	públic assistent a l'acte	professor/professora	docència/personal docent/professorat
català/catalana	poble català	regidor/regidora	regidoria
ciutadà/ciudadana	ciutadania	secretari/secretària	secretaria
conseller/consellera	conselleria	el/la titulat	titulació
el/la conserge	consergeria	treballador/treballadora	personal de plantilla
els/les descendents	descendència	tresorer/tresorera	tresoreria
director/directora	direcció	tutor/tutora	tutoria
empresari/empresària	empresariat	vei/veïna	veïnat/veïnatge
els/les escolars	comunitat escolar	voluntari/voluntària	voluntariat
estudiant/estudianta	població estudiantil		
funcionari/funcionària	funcionariat/personal funcionari		

Paraules abstractes que poden ser d'ajut: agrupació, assemblea, autoritat, ciutadania, col·lectiu, col·lectivitat, comunitat, conjunt de, cos tècnic, equip, gent, infància, grup, joventut, membre, personal, plantilla, població, poble, professió, públic, servei

NOMS D'OFICIS, CÀRRECS I PROFESSIONS

Per referir-nos de manera abstracta a alguna categoria professional utilitzem la forma masculina, que cal entendre com a no marcada gramaticalment.

Exemple:

El complement específic de tècnic auxiliar de sanitat i el de tècnic auxiliar d'activitats socials no són exactament iguals.

Sempre que es fa referència directa a la persona que ocupa o pot ocupar aquell càrrec o categoria professional, s'ha d'adoptar el gènere adequat per a l'expressió del càrrec.

Exemple:

*M. Rosa Llovera i Marín,
tècnica superior d'organització.*

La formació d'aquests noms es fa tenint en compte el sufix variable o invariable.

LLISTA D'OFICIS, CÀRRECS I PROFESSIONS

sufix variable

adjudicatari	adjudicatària
adjunt	adjunta
administrador	administradora
administratiu	administrativa
advocat	advocada, advocadessa
ajudant	ajudanta
alcalde	alcaldessa
aparellador	aparelladora
aprenent	aprenenta
arquitecte	arquitecta
arxiver	arxivera
assessor	assessora
assistent	assistentia
autor	autora
bidell	bidella
capità	capitana
caporal	caporala
celoní	celonina
comerciant	comercianta
conductor	conductora
conseller	consellera
delegat	delegada
dependent	dependentia
dipositari	dipositària
diputat	diputada
director	directora
empleat	empleada
empresari	empresària
encarregat	encarregada
enginyer	enginyera
escriptor	escriptora
estudiant	estudianta, estudianta

facultatiu	facultativa
funcionari	funcionària
gestor	gestora
informador	informadora
informàtic	informàtica
inspector	inspectora
interventor	interventora
jutge	jutgessa
metge	metgessa
ministre	ministra
mosso d'esquadra	mossa d'esquadra
notari	notària
oficial	oficiala
operari	operària
pedagog	pedagoga
peó	peona
perit, pèrit	perita, pèrita
president	presidenta
professor	professora
propietari	propietària
psicòleg	psicòloga
psiquiatre	psiquiatra
regidor	regidora
secretari	secretària
sergent	sergenta
supervisor	supervisora
tècnic	tècnica
tinent	tinenta
tinent d'alcalde	tinenta d'alcalde
treballador	treballadora
tresorer	tresorera
xofer, xòfer	xofera, xòfera

sufix invariable

agent
agutzil
aspirant
auxiliar
cap
caporal
comptable
conferenciant
conserge
contractista
delineant
donant
fabricant
forense
gerent
governant
periodista
repcionista
representant
resident
sol·licitant
superior
suplent
telefonista
vigilant
vocal

FORMES DOBLES

Per fer que apareguin en un text les dues formes (masculina i femenina), hi ha diverses solucions:

- adjuntar la terminació femenina a la forma masculina mitjançant una barra: *Senyor/a*. Va bé per als encapçalaments.
- posar senceres les dues formes amb la barra al mig: *Senyor/Senyora*, amb una sola puntuació final.
- si la salutació té més d'una paraula, va bé escriure senceres les dues formes una sota l'altra i cada una amb puntuació:
Benvolguda veïna,
Benvolgut veí,
- en les formes dobles amb barra, si la femenina presenta variacions (de lletres o accents) s'indica a partir de la vocal tònica (*benvolgut/uda*, *amics/igues*,) i, si no, només amb la terminació a (singular) o es (plural): *tècnic/a*.

Ara bé, com que totes aquestes solucions tenen l'inconvenient que presenten la forma femenina com a secundària, és millor fer ús de les dues formes senceres, sense abreujar i coordinades. És clar que repetir-ho massa pot fer el text enfarfegat i feixuc. Cal fer-ho amb moderació.

- dins un text, la doble forma és usada solament en la paraula principal, generalment un substantiu. Els altres elements de la frase fan la concordança amb el plural masculí (**els** regidors i regidores que surtin **elegits** seran **convocats**...).
- pel que fa a la concordança aquesta es farà d'acord amb el sexe que s'hagi utilitzat en segon lloc i posarem la variació de gènere en altres punts del text.
Exemple: *Els tècnics i les tècniques **convocades** per la Regidoria a la reunió del proper dilluns han de...*

*S'ha d'entendre que les llistes que es presenten en aquest document són una guia de les possibilitats que es poden trobar, però que no sempre seran aplicables. Les persones responsables del text han d'actuar amb prou criteri per evitar redaccions poc naturals.

BIBLIOGRAFIA

- **Ús igualitari del llenguatge =.**
Ajuntament de Cornellà. Setembre 1996.
- **Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos.**
Josep M. Mestres. Joan Costa. Mireia Oliva.
Ricard Fité.
Editorial Eumo. Universitat de Barcelona.
Universitat Pompeu Fabra. Associació de Mestres
Rosa Sensat. Setembre 1995.
- **Libre d'estil de l'Ajuntament de Barcelona.**
Joan Solà. Edició: Ajuntament de Barcelona i
Consorti per a la Normalització Lingüística.
Febrer 1995.
- **Manual de llenguatge no sexista**
Consell de la Joventut de Barcelona.
Febrer del 2006

RECURSOS EN LÍNIA

- **Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua.** E. Lledó. Secretaria de Política Lingüística. Institut Català de les Dones. Barcelona 2005.
www.gencat.net/llengcat/publicacions/marcar/index.htm
- **Fitxa 28: Recursos per evitar l'ús sexista del llenguatge: les dobles formes.** Servei de Llengües i Terminologia de l'UPC en línia. www.upc.edu/slt.
- **Perquè les paraules no se les enduu el vent... Per un ús no sexista de la llengua.** T. Meana Suárez. Ajuntament de Quart de Poblet.
www.nodo50.org/xarxafeministapv/IMG/pdf/lenguaje_no_sexista.pdf
- **Diccionari en línia de l'Institut d'Estudis Catalans** <http://dlc.iec.cat>
- **Recomanacions per un ús no sexista del llenguatge.** París: Servei de Llengües i Documents, UNESCO
www.unescocat.org/ct/docs/llenguatgenosexista.pdf

LEGISLACIÓ VIGENT

- Pla d'acció i desenvolupament de les polítiques de dones a Catalunya 2005-2007, aprovat per l'acord de Govern el 22 de març de 2005.
www.gencat.net/icdona/indexpla.htm
- Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea, proclamada a Niça el 7 de desembre de 2000 (DOCE C 364 de 18 de desembre de 2000),
www.infoeuropa.org/catala/abc/carta.htm
- Declaració Universal dels Drets Humans
www.unhcr.ch/udhr/lang/cln.htm
- Ordre de 22 de març de 1995 per la qual s'adequa la denominació dels títols acadèmics oficials a la condició masculina o femenina de qui els obtingui (BOE 74/95 de 28 de març de 1995),
www.upv.es/miw/infoweb/sa/titulos/orden22031995.pdf.

